

Resource: Maelezo ya Masomo - Machapisho ya Vitabu (Tyndale)

Aquifer Open Study Notes (Book Intros)

This work is an adaptation of Tyndale Open Study Notes © 2023 Tyndale House Publishers, licensed under the CC BY-SA 4.0 license. The adaptation, Aquifer Open Study Notes, was created by Mission Mutual and is also licensed under CC BY-SA 4.0.

This resource has been adapted into multiple languages, including English, Tok Pisin, Arabic (عَرَبِيٌّ), French (Français), Hindi (हिन्दी), Indonesian (Bahasa Indonesia), Portuguese (Português), Russian (Русский), Spanish (Español), Swahili (Kiswahili), and Simplified Chinese (简体中文).

Maelezo ya Masomo - Machapisho ya Vitabu (Tyndale)

NUM

Hesabu

Hesabu

Kitabu cha Hesabu kinaeleza hadithi ya Israeli jangwani, wakisafiri kuelekea Nchi ya Ahadi kutoka Mlima Sinai. Wakati Mose alipowaongoza Israeli kutoka Misri hadi Kanaani, Mungu aliwajaribu watu wake katika tanuru la jangwa ili kuona kama wangkuwa waaminifu kwake kama taifa lililoungana. Hesabu inarekodi mafanikio na kushindwa kwao. Kutotii kwa Israeli kulisababisha hukumu ya Bwana, daima ikilinganishwa na uvumilivu wake wa kuinua kizazi kipyta kutimiza mpango wake. Kwa hadithi zake nyingi na ufanuzi wa kina wa sheria za Mungu, Hesabu inatupa akaunti ya kusisimua ya asili ya Bwana, agano lake, na mpango wake kwa watu wake.

Mpangilio

Baada ya kuondoka Misri, Waisraeli walisafiri hadi Mlima Sinai, ambapo Mungu aliwapa sheria (tazama Kutoka). Walikaa Sinai kwa mwaka mmoja kabla ya kusafiri kupitia jangwa hadi N'gambo ya Mto Yordani (eneo mashariki mwa Mto Yordani) kupiga kambi kwenye tambarare za Moabu. Mungu aliwajaribu Israeli jangwani wakati kizazi kilichotoka Misri kilipita na kizazi kipyta kilijiandaa kuingia Nchi ya Ahadi. Kitabu cha Hesabu kiliwaagiza kizazi kipyta kilichopiga kambi kwenye tambarare za Moabu kumtii Bwana.

Israeli iliundwa na kusafishwa wakati wa safari hii ya jangwani. Kupitia juhudzi za uandishi za Mose (na za waandishi na wahariri wa baadaye), Kitabu cha Hesabu kiliwezesha vizazi vilivyofuata kusikia hadithi hiyo. Kwa hivyo ikawa sehemu muhimu ya kumbukumbu ya Kiebrania. Kitabu cha Hesabu kiliandikwa ili wale wanaojifunza kutoka kwenye historia wasirudie makosa ya zamani.

Muhtasari

Kitabu cha Hesabu kinapata muundo wake kutoka kwenye hatua tatu za safari ya Israeli kupitia

jangwa: (1) siku kumi na tisa ambazo Israeli ilijiandaa kuondoka Mlima Sinai ([1:1-10:10](#)), (2) safari ya miaka thelathini na tisa kutoka Sinai hadi tambarare za Moabu ([10:11-22:1](#)), na (3) miezi ya mwisho ya kambi ya Israeli kwenye tambarare za Moabu muda mfupi kabla ya kuingia Kanaani ([21:1-36:13](#)).

Usajili mara mbili wa wanaume wa Israeli wa umri wa kijeshi (sura [1-4](#), [26](#)) pia huunda Kitabu cha Hesabu. Usajili huu kimsingi ulipima nguvu ya jeshi la Israeli na idadi ya Walawi, ikiwa na jumla mwanzoni mwa kitabu na kuelekea mwisho wa kitabu ikiwakilisha vizazi viwili tofauti kabisa. Sensa ya kwanza ilihesabu kizazi cha waasi kilichotoka Misri, kupokea sheria huko Sinai, na kufa jangwani. Usajili wa pili ulihesabu kizazi kipyta cha Waisraeli kilichoingia Nchi ya Ahadi. Hesabu hizo mbili ziko karibu sana, zikionyesha kwamba kizazi cha pili kilibadilisha kabisa cha kwanza.

Njiani, Waerbrania waliotoka Misri waliasi mara kwa mara (sura [11](#), [12](#), [14](#), [16-17](#), [20](#), [25](#)). Wote walikufa jangwani isipokuwa Yoshua na Caleb, ambao imani yao ilikuwa ya mfano ([13:30](#); [14:6-9](#)).

Jeshi la Israeli lilijaribiwa mara kadhaa kabla ya kuingia Kanaani (sura [14](#), [21](#), [31](#)), na hadithi ya Balaamu inasimuliwa (sura [22-24](#)). Mipango ilifanywa kwa ajili ya kuishi N'gambo ya Mto Yordani (sura [32](#)), safari ya jangwani ilikaguliwa (sura [33](#)), na Musa alitarajia waisrseli kuishi Kanaani (sura [34-36](#)).

Kitabu cha Hesabu ni mfano wa jinsi Israeli ilivyodumisha—na kushindwa kudumisha—kanuni za agano katika usoefu wao wa kila siku.

Uandishi

Kama ilivyo kwa vitabu vingine vya Torati, Mose kwa jadi ametambuliwa kama mwandishi wa Hesabu. Hadi kuja kwa usomi wa kisasa, wasomi wa Kiyahudi na Kikristo walishikilia uandishi wa Mose; Agano la Kale, Agano Jipy, na fasihi nyingi za Kiyahudi za kale pia pia zilifanya dhana hii. Marejeleo ya jukumu la Mose kama mwandishi

yanapatikana kote katika Torati (kwa mfano, [Hes 33:1-2](#)). Hakuna haja ya kumtenga Mose kama mwandishi mkuu—kwa msingi wa maudhui au kiwango cha usomaji kinachowezekana wakati wa Kutoka na ushindi—isipokuwa katika yifungu kama vile simulizi ya kifo chake ([Kumb 34](#)). Pia inawezekana kwamba Mose alisimamia mkusanyiko wa vitabu vilivyothesabiwa kwake au, kama mtume Paulo, alitamka sehemu za maandiko yake.

Wasomi wengi wanapendekeza vyanzo mbalimbali ambavyo wahariri wa baadaye walitumia kuunda vitabu vya Pentateuki(Vitabu vya Mose), lakini "Nadharia ya Nyaraka" hii inabaki kuwa ya kubahatisha (tazama Utangulizi wa Kitabu cha Mwanzo, "Uandishi"). Hata kuruhusu marekebisho ya baadaye na waandishi na wahariri, Kitabu cha Hesabu kinajionyesha kwa kiasi kikubwa kama kazi ya Mose.

Tarehe na Jiografia

Takwimu za kijiografia, kitamaduni, na kilugha zinazohusiana na Kitabu cha Hesabu zinatafaa kwa tarehe ya awali au ya mwishoni (1400 au 1200 KK) kwa Kutoka na ushindi (tazama Utangulizi wa Kitabu cha Kutoka, "Tarehe ya Kutoka").

Ushahidi wa akiolojia kutoka Sinai, Negev, na N'gambo ya mto Yordan (Edomu, Moabu, na Amoni) pia unachangia kwa kiasi kikubwa katika mjadala kuhusu historia ya ushindi huo. Wataalamu hawawezi kutambua maeneo halisi kwa majina mengi ya maeneo yaliyotajwa katika safari ya jangwani, na kuna matatizo na maeneo mengine mbalimbali yaliyotajwa katika Kitabu cha Hesabu.

Masuala ya Fasihi

Kichwa cha Kitabu. Jina "Hesabu" linatokana na kitabu hiki kuwa na shauku katika takwimu (tazama sura [1-4](#), [26](#)). Kichwa hiki ni tafsiri ya Kiingereza ya kichwa cha Kilatini *Numeri* na Kigiriki *Arithmoi*, majina yaliyotolewa kwa kitabu hiki na tafsiri za Kilatini Vulgate na Kigiriki Septuaginta za Agano la Kale(Septuaginta ni tafsiri ya kale ya Biblia ya Kiebrania katika lugha ya Kigiriki). Akaunti za usajili zinaonyesha kwa usahihi wa kihisabati kwamba Waisraeli waliotoka Misri hawakuwa watu wale wale waliovuka Yordani kuingia Kanaani. Katika Biblia ya Kiebrania, kitabu cha Hesabu kinaitwa bemedbar ("katika jangwa"), neno la nne la [Hes 1:1](#) katika maandiko ya Kiebrania. Kichwa hiki hakika

kinastahili, kwani kinaonyesha mazingira ya kijiografia na mfumo wa muda wa kitabu hiki.

Aina za Fasihi. Kitabu cha Hesabu kinajumuisha aina mbalimbali za fasihi, kama vile simulizi (km., [10:11-14:45](#)), mashairi (km., sura [23-24](#)), na sheria (km., sura [4-6](#)). Pia kina orodha za kina za ukweli na takwimu, kama vile hesabu za usajili (km., sura [1-4](#)), sadaka (km., sura [7](#)), na ratiba za safari (km., sura [33](#)). NLT inakusanya orodha mbalimbali za nathari katika jedwali fupi la majina na nambari (sura [1-2](#); [13, 34](#)).

Vyanzo vya Fasihi. Biblia ya Kiebrania inatambua vyanzo vya kale ambavyo Mose (na labda wahariri wa baadaye) walishauriana navyo, kama vile *Kitabu cha Vita vya Bwana* ([21:14-15](#)), "Wimbo wa Kisima" ([21:17-18](#)), na "Wimbo wa Heshboni" ([21:27-30](#)). Sura za [23-24](#) zina mistari mingi ya kishairi kutoka kwa nabii asiye Mwisraeli Balaamu; [31:32-47](#) inaonekana kutegemea rekodi halisi ya nyara za vita; na sura ya [33](#) inaonekana kutoka kwenye shajara ilioandikwa.

Maandishi. Maandishi ya Kiebrania ya Kitabu cha Hesabu yamehidhwa vizuri sana, isipokuwa kwa sehemu chache za mashairi katika sura [21-24](#) ambazo ni ngumu kutafsiri. Hali nzuri ya jumla ya maandishi ya Kiebrania inaonekana wakati wa kulinganisha Maandishi ya Kiebrania ya Masora (karne ya 900 BK-(Baada ya Kristo)) na vipande vya zamani zaidi vya Hesabu vilivopatikana katika Vitabu vya Bahari ya Chumvi (150 KK—125 BK); kuna tofauti chache zisizo na umuhimu kati ya hizo mbili. Tofauti kubwa zipo kati ya Maandishi ya Masora, sehemu zinazolingana katika Agano la Kale la Kiyunani (Septuaginta), na Pentateuki(Vitabu vya Mose) ya Wasamaria, lakini zinawakilisha tofauti za makusudi za tafsiri, si tu usomaji tofauti wa maandishi.

Maana na Ujumbe

Hesabu inaeleza jinsi Mungu alivyowapatia watu wake mahitaji yao, na inaandika kutotii kwa Waisraeli mara kwa mara walipokaidi amri za Bwana. Waisraeli hawakuzunguka jangwani kwa miaka arobaini kwa sababu walipotea, bali kwa sababu ya ukosefu wao wa imani na uasi.

Kitabu cha Hesabu kinaonyesha jinsi Israeli ilivypambana na Mungu. Mara nyingi Mungu aliwaita Waisraeli kufuata sheria, lakini walimwasi. Waisraeli wangeweza kutegemea Mungu kwa mahitaji yao ya kimwili na kwa mwongozo na maelekezo kupitia viongozi wao waliochaguliwa. Hata hivyo, utoaji wa Mungu wa

mara kwa mara ulikutana na ukosefu wa imani. Hesabu inaonyesha hukumu ya haraka ya Mungu mtakatifu, huku ikifundisha kwamba Bwana ni mwaminifu na mvumilivu.

Kama ilivyokuwa Israeli ya kale, jumuiya zote za waumini zinahitaji uongozi thabiti, na Kitabu cha Hesabu kinaendelea kuwaonya wale wanaosahau kwa urahisi asili takatifu ya Mungu. Matukio maalum kutoka Kitabu cha Hesabu yanatumika katika Agano Jipya kama masomo yenye nguvu:

- Kwenye [1 Wakorintho 10:1-11](#), mtume Paulo anawaonya wasomaji wake kuepuka ibada ya sanamu, uasherati, na kunung'unika ili wasiangamie kama Waisraeli jangwani. Mungu hafurahishwi na tabia kama hiyo, na wafuasi wa Kristo hawapaswi kumjaribu Mungu ([1 Kor 10:9](#)).
- Mwandishi wa Waebrania anatambua matukio ya mara kwa mara ya moyo mgumu na roho ya kutotii ya Israeli na anasema kwamba Mungu alijibu upotovu huu kwa ghadhabu ya haraka na ya hakika ([Ebr 3:7-4:11](#)). Mistari hii, ambayo inategemea sana lugha ya [Zaburi 95](#), imejaa maneno yanayoakisi hukumu ya Mungu juu ya dhambi ya Israeli.
- [Yuda 1:5](#) inawafundisha Wakristo kuhusu uaminifu kwa kufupisha Kitabu cha Hesabu.

Mungu yule yule aliyewaokoa watu wake kutoka Misri aliangamiza kizazi kile cha waasi kwa sababu hawakuamini na kutii. Kama Israeli wa kale, Wakristo wanapaswa kujifunza kutokana na makosa ya zamani na kuishi kwa imani na utiifu kwa Bwana wao.